

prima instanță: V. Belous
instanța de apel: Iu. Grosu, A. Corcenco, A. Ciobanu

dosarul nr. 2ra-35/18

ÎNCHEIERE

24 ianuarie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecători

Ala Cobăneanu
Dumitru Mardari
Luiza Gafton

examinând chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Gheorghe Mocanu

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată a lui Gheorghe Mocanu împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral

împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 21 septembrie 2017, prin care a fost admis apelul declarat de către Gheorghe Mocanu, reprezentat de avocatul Victor Felișcan, casată hotărârea Judecătoriei Soroca sediul Central din 4 aprilie 2017 și emisă o nouă hotărâre de admitere parțială a acțiunii

constată:

La 12 octombrie 2016, Gheorghe Mocanu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la repararea prejudiciului material și moral.

În motivarea acțiunii a invocat că la 8 aprilie 2013, contrar prevederilor legislației naționale și actelor internaționale la care este parte Republica Moldova, procurorul din Procuratura raionului Soroca, Vladislav Cojocar, a emis ordonanța de anulare a ordonanței din 15 februarie 2013 privind clasarea procesului penal pe cauza penală nr. 2011328085, cu reluarea urmăririi penale. Iar, prin ordonanța din 27 mai 2013, a dispus punerea lui sub învinuire pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (4) Cod penal.

Comunică că în ședință de judecată acuzatorul, în persoana aceluiași procuror, a solicitat aplicarea față de dânsul a sancțiunii penale 10 ani de închisoare.

Prin sentința Judecătoriei Soroca din 11 decembrie 2014, el a fost recunoscut vinovat și condamnat în baza art. 191 alin. (2) lit. d) Cod penal la 4 ani închisoare

cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate de gestionare a bunurilor pe un termen de 3 ani.

În temeiul art. 90 Cod penal instanța a dispus neexecutarea pedepsei aplicate dacă în termenul de probă de 3 ani el nu va săvârși o altă infracțiune și prin comportare exemplară, va îndreptăți încrederea acordată.

Acțiunea civilă înaintată de reprezentantul părții vătămate în mărime de 72224,73 lei a fost respinsă ca nefondată.

Menționează că nefiind de acord cu sentința, procurorul a declarat apel, a solicitat admiterea apelului, casarea sentinței, rejudecarea cauzei și pronunțarea unei noi hotărâri prin care el să fie recunoscut culpabil de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (4) Cod penal și să-i fie aplicată pedeapsa de 10 ani închisoare, cu executarea în penitenciar de tip semiînchis.

Reclamantul remarcă că legislația națională și practica CtEDO condamnă cu fermitate tragerea ilegală la răspundere penală a persoanei nevinovate.

Reiterează că prin decizia Curții de Apel Bălți din 23 decembrie 2015, dosar nr. 1-a-517/15 și decizia Curții Supreme de Justiție din 19 aprilie 2016, dosar nr. 1ra-801/2016, instanțele au dat apreciere critică gravelor încălcări comise de acuzator și instanța de judecată.

Susține că din actele menționate rezultă cu certitudine că acuzatorul este criticat prin hotărâre irevocabilă nu doar pentru aplicarea absolut eronată a legii, dar este învinuit în încălcarea principiului fundamental „prezumpția nevinovăției”.

Relevă că potrivit deciziei Curții Supreme de Justiție din 19 aprilie 2016, ordonanța Procurorului adjunct al Procuraturii raionului Soroca din 8 aprilie 2013, prin care s-a dispus anularea ordonanței din 15 februarie 2013 și reluarea urmăririi penale, este ilegală și lovită de nulitate absolută. Or, ordonanța respectivă produce efecte juridice și nu poate fi considerată ca fiind anulată.

Mai explică că concomitent prin decizia Curții Supreme de Justiție din 19 aprilie 2016 s-a constatat că acțiunile procedurale efectuate de organul de urmărire penală după emiterea ordonanței de clasare a procesului penal în cauza penală intentată în privința lui Gheorghe Mocanu în baza art. 191 alin. (4) Cod penal sunt defectuoase și contrare prevederilor art. 22 alin. (2) CPP, care prevede că scoaterea de sub urmărire penală sau încetarea urmăririi penale împiedică punerea repetată sub învinuire a aceleiași persoane pentru aceiași faptă, cu excepția cazurilor, când fapte noi ori recent descoperite sau un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente au afectat hotărârea respectivă.

În susținerea pretenției de încasare a prejudiciului moral reclamantul menționează că fără un temei valabil, cu scopul de a-l intimida, procurorul a dispus aducerea silită, măsură de reprimare revocată prin decizia Curții de Apel Bălți din 23 decembrie 2015.

Astfel, a fost chemat să se prezinte în fața instanței ca un infractor, într-un număr interminabil de ședințe de judecată, fiind tachinat cu întrebări, intimidat prin formulări acide și replici în adresa persoanei sale, în pofida faptului că a activat o perioadă lungă de timp în cadrul organelor de ocrotire a normelor de drept, în funcție de expert criminalist și prin esența îndeletnicirii sale s-a format și educat în

spiritul legii, cunoscând bine care sunt consecințele derogării de la normele legale, mai cu seamă în cazul comiterii unei delapidări în proporții.

Afirmă că a umblat prin judecăți o perioadă lungă de timp: 21 august 2013 – 19 aprilie 2016, ceea ce înseamnă 2,5 ani de chin, de stres, de povară și suspans.

Mai indică reclamantul că pe parcursul activității sale în organele de drept nu a avut abateri disciplinare, anterior nu a fost judecat, este caracterizat pozitiv la locul de trai, fiind tatăl la doi copii minori.

Accentuează că colegii, prietenii, vecinii au cunoscut că este învinuit de o crimă, fapt care i-a provocat adânci suferințe și frustrări, fapte care au știrbit din imaginea sa de om inteligent formată pe parcursul anilor.

Ținând cont de soluția primei instanțe, de insistența cu care procurorul a pledat pentru 10 ani de pușcărie și contestarea în ordine de apel a sentinței Judecătoreiei Soroca în vederea înăspririi pedepsei aplicate față de reclamant, prin tragerea ilegală la răspundere penală exista un pericol real, cert să fie despărțit de familia sa pe o perioadă lungă de timp, soția era determinată să divorțeze în acești 2,5 ani deoarece starea tensionantă influența negativ întreaga familie, iar neajunsurile și ședințele interminabile i-au deranjat psihicul.

Indică că din cauza emoțiilor provocate de statutul de inculpat, apoi de condamnat nu o dată i s-a ridicat tensiunea arterială, punând la risc viața sa. A fost luat la evidența medicului cardiolog.

Menționează că în pofida somației de a prezenta scuzele oficiale victimei acțiunilor ilicite ale procurorului care ilegal l-a învinuit în săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (4) Cod penal, în temeiul art. 12 alin. (3) din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, a primit un refuz care reprezintă mai curând un atac în adresa avocatului.

Își întemeiază pretențiile în baza dispozițiilor art. 20, 26, 120 Constituției Republicii Moldova, art. 5, 7, 166 CPC, art. 525 alin. (2) CPP și art. 3 alin. (1) lit. b), 6, 7 lit. e), 10, 11 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Solicită admiterea acțiunii, încasarea de la Ministerul Justiției al RM în beneficiul său a prejudiciului moral în cuantum de 100000 lei, a cheltuielilor de asistență juridică suportate pe parcursul examinării cauzei penale în sumă de 18000 lei, precum și cheltuielile de judecată suportate în prezenta cauză.

Prin încheierea Judecătoreiei Soroca din 26 octombrie 2016, a fost atrasă în proces în calitate de intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM.

La 20 februarie 2017 și 27 februarie 2017, reclamantul și avocatul său, Victor Felișcan au depus cereri de completare a temeiurilor de drept invocate în cererea de chemare în judecată, bazându-și pretenția pe art. 60 alin. (1) pct. 16, 66 CPC, art. 1422 Cod civil și art. 6 lit. d) din Legea 1545 din 25 februarie 1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești.

Prin hotărârea Judecătorei Soroca sediul Central din 4 aprilie 2017, a fost respinsă acțiunea lui Gheorghe Mocanu ca fiind neîntemeiată.

A fost încasat de la Gheorghe Mocanu la bugetul Judecătorei Soroca cheltuielile aferente judecării pricinii, suportate de instanța judecătorească în legătură cu înștiințarea și chemarea părților în judecată în sumă de 141,36 lei.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 21 septembrie 2017, a fost admis apelul declarat de Gheorghe Mocanu, reprezentat de avocatul Victor Felișcan, casată hotărârea Judecătorei Soroca sediul Central din 4 aprilie 2017 și emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost admisă parțial.

A fost încasat de la bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției al RM în folosul lui Gheorghe Mocanu prejudiciul moral în sumă de 35000 lei, prejudiciul material în sumă de 18000 lei și cheltuielile de judecată în sumă de 5000 lei.

La 30 octombrie 2017, Ministerul Justiției al RM a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 21 septembrie 2017, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea în vigoare a hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, considerând-o neîntemeiată și pasibilă casării.

Afirmă că instanța de apel a aplicat eronat normele de drept material și a apreciat arbitrar poziția participanților la proces și probele anexate la dosar.

Consideră că instanța de apel eronat și neîntemeiat a admis parțial cererea lui Gheorghe Mocanu, deoarece pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, necesită a fi întrunite cumulativ circumstanțele prevăzute de art. 6 – dreptul la repararea prejudiciului și cele prevăzute de art. 3 - cazurile de reparare a prejudiciului material și moral, din legea menționată, iar în cazul cu Gheorghe Mocanu acestea nu se regăsesc.

Or, în privința acestuia a fost emisă sentința prin care s-a dispus încetarea procesului penal în baza art. 275 pct. 9) CPP, adică pe motiv că există circumstanțe ce exclud urmărirea penală.

Astfel, ținând cont că în privința lui Gheorghe Mocanu a fost emisă sentință de încetare a procesului penal pe temei de nereabilitare, consideră că ultimul nu este în drept de a pretinde repararea prejudiciului în conformitate cu prevederile Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Reiterează că nu orice acțiune a organelor de drept și judecătorești atrage răspunderea statului, or, aici este important și necesar să se constate ilegalitatea actului procedural emis de către organului de drept.

Accentuează că în prezenta speță nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil prin care au fost declarate ca fiind ilegale măsurile procedurale întreprinse de organul de urmărire penală.

În concluzie consideră recurentul că încasarea prejudiciului material sub forma cheltuielilor de asistența juridică și a celor de judecată în mărime de 23000 lei, nu sunt reale, necesare și rezonabile.

La 8 noiembrie 2017, Procuratura Generală a RM a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 21 septembrie 2017, prin care a solicitat admiterea

recursului, casarea deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii lui Gheorghe Mocanu.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, considerând-o ilegală și neîntemeiată, deoarece instanța de apel a interpretat eronat legea.

Notează că încetarea urmăririi penale în privința lui Gheorghe Mocanu a fost în baza art. 275 pct. 9) CPP, ce potrivit art. 285 alin. (2) CPP, nu constituie temei de reabilitare.

Reieșind din aceste circumstanțe, remarcă că Gheorghe Mocanu nu este în drept de a solicita repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, deoarece procesul penal în privința acestuia a fost încetat pe temeiuri de nereabilitare.

Menționează recurentul că prin prisma Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, persoana fizică sau juridică are dreptul să solicite despăgubiri în situația când a fost condamnată, iar ulterior în privința sa a fost emisă sentința de achitare, dar nu de încetare.

În speța, Gheorghe Mocanu nu a fost atras la răspundere penală și nici nu i s-a acordat statutul de condamnat, fiind doar recunoscut în calitate de învinuit/inculpat de comiterea unei infracțiuni în baza probelor acumulate în cadrul urmăririi penale.

La fel, susține că dreptul la despăgubire apare doar atunci când este constatată ilegalitatea actului procedural emis de organul de urmărire penală, precum și atunci când sunt întrunite cumulativ circumstanțele prevăzute de art. 3 și 6 din Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998.

Subliniază că la materialele cauzei nu există niciun act procedural definitiv și irevocabil a instanței judecătorești, prin care se declară ca fiind ilegale măsurile procedurale întreprinse de organul de urmărire penală.

Consideră recurentul că la stabilirea cuantumului prejudiciului moral instanța de apel nu a apreciat just materialul probator.

La 6 decembrie 2017, Procuratura Generală a RM a depus referință la cererea de recurs declarată de către Ministerul Justiției al RM, prin care a solicitat admiterea recursului declarat de către Ministerul Justiției al RM.

La 19 decembrie 2017, prin intermediul Oficiului Poștal, Gheorghe Mocanu a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 21 septembrie 2017, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea parțială a deciziei instanței de apel în partea ce ține de încasarea prejudiciului moral, cu emiterea în această parte a unei noi hotărâri de admitere integrală a pretenției de încasare a sumei de 100000 lei, cu titlu de prejudiciu moral pentru atragerea ilegală la răspundere penală.

În motivarea recursului a invocat că instanța judecătorească nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată și a interpretat în mod eronat legea.

Afirmă că suma prejudiciului acordat de către instanța de apel în raport cu suferințele pe care a suportat ca rezultat a tragerii ilegale la răspundere penală este cu mult mai mare.

În susținerea acestui argument invocă circumstanțele de fapt expuse în cererea de chemare în judecată înaintată împotriva Ministerului Justiției al RM la 12 octombrie 2016.

Consideră că suma de 100000 lei ar fi o satisfacție echitabilă în raport cu suferințele cauzate.

La 26 decembrie 2017, Gheorghe Mocanu a depus referință la cererea de recurs declarată de către Ministerul Justiției al RM, prin care a solicitat de a considera ca inadmisibil recursul Ministerului Justiției al RM.

La 11 ianuarie 2018, Procuratura Generală a RM a depus referință la cererea de recurs declarată de Gheorghe Mocanu, prin care a solicitat de a considera ca inadmisibil recursul declarat de Gheorghe Mocanu.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților la 17 octombrie 2017, fapt ce se confirmă prin scrisoare (f. d. 142 vol. I), care a fost recepționată de către recurenți la 20 octombrie 2017, fapt ce se atestă prin avizurile de recepție (f. d. 243-245 vol. I).

Astfel, se constată că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursurile împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 21 septembrie 2017, în termenul legal.

Examinând temeiurile recursurilor, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile sunt inadmisibile din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) CPC, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) CPC, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Gheorghe Mocanu nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Prin urmare, argumentele recursurilor nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) CPC.

Aici, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posede puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (cauza Purcell contra Irlandei, 16 aprilie 1991), pe când în recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Gheorghe Mocanu, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Distinct de cele relatate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Gheorghe Mocanu, ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. a), art. 440 CPC, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursurile declarate de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, Procuratura Generală a Republicii Moldova și Gheorghe Mocanu, se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Ala Cobăneanu

Judecători

Dumitru Mardari

Luiza Gafton